

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošljaj-
njem na dom
za celo leto 3 gld.—kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. družstva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste

prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spro-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Česki poslanci na Dunaji.

Mora uže kaj posebnega biti prvič, da so poslanci iz českich dežel sploh prišli na Dunaj v državni zbor in drugič, da so svitli cesar to kot vesel dogodek v prestolnem govoru pozdravljali in se je celó minister grof Taaffe v zbornici gosposkej zoper patrija ha nemških liberalceev, viteza Schmerlinga, oglasil in potegnil za Čehe. Rečemo in trdimo, da mora biti temu poseben uzrok, bržčas kaka izredna nevarnost cesarstvu preteča, katero visoki gospodje uže slutijo, priprosti ljudje pa nje še ne vidimo. Kajti iz zgodovine nedavno preteklih let se učimo, da je dunajska vlada kaj jednakega storila še le po nesreči

Naše cesarstvo zapopada več narodov in mnogo dežel. Nastalo je pa tako, da so prenzvišene cesarske hiše habsburške glavarji deželo za deželo pridobili. Vsakej so pri sprejetji priznali in s prisego ohraniti in braniti obljubili njene pravice. To obljubo in prisego moral je ponoviti vsak novi vladar in je bil potem še le pozdravljen in priznan n. pr. kot vojvoda štajerski, koroški itd. ali slovesno venčan z zlato krono sv. Štefana kot kralj ogerski, z zlato krono sv. Vaclava kot kralj česki itd. Sčasoma se je začelo to pri manjših kronovinah opuščati, le pri večjih je ostalo pri starodavnej navadi. Tako je bil n. pr. še cesar Ferdinand sijajno kronan kot kralj ogerski, kot kralj česki in kot kralj lombardijski v Milanu. Po revoluciji l. 1848 se je pa tudi slednje celó opustili. Nasledki niso bili srečni. Dunajska vlada je prezirala starodavne pravice dežel pa tudi narodov, ter je hotela ustanoviti nemško Avstrijjo. Ali od tega je bila prisiljena odjenjati vled mnogih nesrečnih dogodkov. Vsled vojske leta 1859 smo zgubili bogato Lombardijo, lepi Milan. Nastala je velika nezadovoljnost po cesarstvu. Svitli cesar so 20. oktobra 1860 proglasili slovito diplomo oktobersko, kder so zopet priznali pravice dežel ter dali pozvati deželne zборе. Minister Schmerling je hotel velikodušno dobrotó cesarjevo tako obrniti, da bi posamezne dežele volile poslancev za državni zbor

na Dunaji, to pa toliko in tako, da bi v njem imeli večino — nemški liberalci. Temu so se uprli Hrvati, Italijani (v Benečanskem) in — Magjari. Teh ni nobeden prišel na Dunaj. Naposled še so Schmerlingu všli česki poslanci pod vodstvom dr. Riegerja. Pri tem bi bilo bržčas dolgo ostalo, ko bi ne prišla nesrečna vojska l. 1866. zmes. Dunajska vlada je sprevidela, da se v slučajih vojske ni dobro zanesti na nezadovoljne Magjare. Vsled tega je minister Beust vse dovolil, kar so Magjari zahtevali. Ogerske dežele dobile se svoje pravice nazaj; sklical se je ogerski državni zbor v Budimpešto in svitli cesar dali so se slovesno kronati kot ogerski kralj. Ker se pa ostalim deželam, zlasti českim, jednake pravice niso priznale, marveč še skrčile z neposrednimi volitvami v državni zbor, kder so gospodovali nemški liberalci, nastal je nesrečni dualizem, cesarstvo se je razklalo na dvoje. Šest let je pri tem ostalo. Da se temu sedaj pripravlja konec brez kake vidne zunanje nesreče, da se skuša pogoditi s Čehi, temu mora vsakako biti poseben uzrok. Bržčas bodo sedaj česke dežele prišle do svojih pravic, kakor ogerske, in mogoče je, da bodo naposled svitli cesar se dali v Pragi kronati za českega kralja.

Nam Slovencem so pa česki poslanci na veliko pomoč v državnem zboru. Prišlo jih je namreč 58 in so nam pomagali nemške liberalce potisniti v manjšino. Tako imamo upati, da bo tudi nam kedaj boljše.

Gospodarske stvari.

Kaj naj dajemo goveji živini, da se nje ne prime kuga?

To vprašanje mi je došlo uže od več skrbnih gospodarjev na Kranjskem in Štajerskem, kjer razsaja ta bolezen in se čedalje bolj širi. Tako vprašanje je res prav naravno od gospodarjev, ki ne poznajo bitstva te bolezni, od katerih se pa tudi zahtevati ne more, da bi jo poznali, ker niso zdravniki.

S kratko besedo tedaj na gori navedeno vprašanje odgovorjam gospodarjem tako le: Prav nič ni treba zdravi živini dajati, ampak streže naj se jej po navadi, kakor umna živinoreja veléva, in opusti vsako zdravilo.

Čudil se bo marsikdo temu odgovoru, ki odbija vsako zdravilo o bolezni, ki je vendar najhujša med vsemi govejimi in je uže na sto in sto milijonov goved pomorila, kar se je prvič leta 1709. iz Tartarije v Aziji čez Moskvo zanesla na Poljsko, od tod preko Podolije in Besarabije na Hrvaško, od tod pa v Dalmacijo; dalmatinski živinotërčci pa so na cesti v Padovo na Laškem popustili za kugo bolnega vola, ki ni mogel naprej; tega vola je pastir kanonika grofa Boromea v njegov veliki hlev vzél, ki je bil poln goved; vsa goveda so poginila tù in kuga se je potem zatrosila po vsi srednji in dolnji Italiji. Od tod je kuga romala na Francosko, v Alzacijo, Nemčijo, Holandijo, na Angleško itd. Kuga, ki se je takrat prvič pokazala v Evropi, je bila zdravnikom neznana, iskali so in poskušali zdravil in prav s tem so zatrosili še le bolezni, ker zoper njo niso nobene zaprtije vpeljevali. Tako je v 3 letih od leta 1711. do 1714. poginilo goved poldrugi milijon. Od tega časa počenši se je kuga prikazala mnogokrat v Evropi, zatrosena iz Rusije in Turčije v dežele našega cesarstva. Deželo kranjsko in štajersko je večkrat huda nesreča zadela po tej ptujki. (Na Kranjskem je razsajala hudo leta 1863, 1865 in 1873) Preračuneno je, da so evropske dežele do konca preteklega stoletja nad 200 milijonov goved po tej kugi izgubile.

Te žalostne skušnje so nas učile trojno: 1) da je kuga ptujka, v srednji Aziji doma, in se v naših deželah nikdar nikoli prvotno ne prične, kakor tudi človeška kuga ne, — 2) da je silno nalezljiva, in 3) da nobeno zdravilo zoper njo ni znano, čeravno je holandska vlada 80.000, avstrijska 30.000, pruska pa 10.000 zlatov uže davno obljubila onemu, kdor iznajde gotovo zdravilo.

Kdor tedaj hoče svojo živino obvarovati te grozne kuge, naj jo varuje, da bolezni ne naleze. Nalezljivo lastnost ima sapa in kožno hlepenje bolne živine, kakor tudi vsaka reč, katera pride od nje, kakor blato, scavnica, kri, meso, koža, parklji itd. Kužnina se pa prime tudi klaje, slame, orodja, obleke in vsake druge živine, kakor konj, oslov, prešičev, psov, maček, kuretine itd., katera same za to boleznijo ne zbolijo, pa jo oddajo goveji živini. Tudi ljudje, ki so bili v dotiki s kužno živino, bolezni zatrosijo, da! celó muhe jo morejo zatrositi, če od bolne živine pridejo do zdrave. Razen goved zbolijo za to kugo edino le ovce, kar sem jaz leta 1863 v Préloki in v Zagorji s tem dokazal, da sem govejo kužnino vcepil ovcam, ki so potem za isto kugo zbolele in poginile. —

Po tem je jasno vsakemu, da se more kuga ubraniti edino le po ostrih zaprtijah mej zdravih dežel in zdravih hlevov. Vsak gospodar in vsak človek mora zdaj na Kranjskem in Štajerskem na vse strani skrbno paziti, da se ne najmanjša trohica kužnina na noben način ne zatrosi, in da zato mora vsak za se oster sleduh biti, da se nič ne zgreši, kar bi utegnilo kugo tudi po skrivnih potih zatrositi. Nasproti pa naj bode našim gospodarjem to v tolažbo, da, ako so svojo živino dobro zaprli tako, da od nikogar ne more do nje nič kužnega priti, jim bo živina zdrava ostala, čeravno krog in krog njih druga živina za to kugo cepa!

Ta skušnja naj pa velja dalje gospodarjem in vsakemu domoljubu kot sveta zapoved, da natančno ubogajo vse ukaze c. k. deželne vlade, ker en malomarnež ali en slepar lahko celi deželi nakoplje strašno nesrečo! Gospodje župani! vi pa še posebno stojte na straži proti tej pošasti.

Dr. Jan. Bleiweis.

Sredstvo zoper napenjanje goved. Od več strani se sliši, da konje, pa bolj pogosto goveda hudo napenja, in da so morali tam pa tam katero govedo zaklati. Uzrokov napenjanja je raznih, a najbolj pogosto napenja paša na mladi detelji ali pokladanje zelenjave, na katero je bila že slana padla. V neprecenljivih knjigah: „Živinozdravništvo“ dr. Bleiweisa je v 4. delu od strani 157 do 161 mnogo sredstev zoper napenjanje nasvetovanih; a nobena reč ni tako gotova, toraj priporočena vredna, kakor goitna cev (Schlundröhre) iz gutaperhe, ki malo stane, in se morebiti v Mariboru, gotovo pa v Gradcu dobi. Vsaka soseska bi si naj to reč omislila (velja kakih 5 fl.) S tisto cevjo, koju dr. Ipavic v Sent-Juriji ob južni cesti ima, se je v treh letih samo v tržki okolici že kakih 12 goved ozdravilo, in še pretekli teden zopet dve breji kravi nožu odtele. Jožef Hašnik.

M. Gole breskve. 1. Drobna rana višnjelka. Sad je lep, prav delikatén, muškatelovega okusa, zori začetek avgusta. Je posebno za špalire. 2. Debela rana višnjelka. Sad debel in lepo barvan, z zarudelim, dišečim mesom. Drevo je srednje visokosti in je posebno za špalire v topli legi. 3. Žolta nektarina. Sad je srednje debelosti, žolt, malo barvan in izvrstnega okusa. Drevo je živahne rasti in kaže posebno za špalire v topli legi.

Živinska kuga prikazala se je razven v zadnjič imenovanih srenjah še v Navardi, Voličini, Stražah (sv. lenartskega) in v Desencih ptujskega okraja.

Dopisi.

iz Bizeljskega. (Novega vina), ki pa je sedaj se vé še mošt, pridelali smo za dobro polovico menje, kakor lani. Zato pa je tem boljše.